

C. K. Državno odvjetništvo u Šibeniku
I. R. Procura di Stato in Sebenico

Stiglo dne 23. 7. 09 sat 12 $\frac{1}{2}$ p. pod.
Perv... li... ora...
Primo... Nadn... Pril...
Lser...

GRADSKA BIBLIOTEKA
NAJBIŠGORIĆ
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GODINU K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

IZLAZI SVAKOG ČETVRTKA

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGOVORNI
UREDNIK: VLADIMIR KULIČ
- UVRSTBE PO CIENIKU ILI POGODBI

God. II.

ŠIBENIK, 22. srpnja 1909.

Broj 64.

Kako splitski laži-prorok uzgaja mali puk.

Ko čita Smodlakine novine zgrsti mu se videći u njima bez pristanka napadaje, ocrnivanja, klevete onih istih osoba, koje je on do jučer hvalio i uznošio. Odklen mu drago što primi protiv katoličkome svećeniku, i ne izpitujući, je li to istina ili ne, brzo ti štampa, pa još poljepša, izkrivi, zlobno nadoveže, i sve licumjerno kao iz velike revnosti za sv. vjerom, samo da lakše zavara i zasliepi siromašnog težaka, koji nije mogao u početku ni pojmiti da bi jedan čovjek, bio kadar onako iz glave izmisliti, onako izkriviti, i onakom lukavošću i zlobom bratu svome iskrnjemu jamu kopati.

Nu i težak je više njihovim pisanjem izvaran, pak je počeo cijeniti nauk doktora Joze kako i zaslužuje. Počeli su i oni, koji u početku za njim pristadoše, sa zgnušanjem od sebe odbacivati Pučku sramotu i ružno splitsko smetište.

Dà, svaki pametni čovjek — i ako nije škole izučio valja da reče: kakve su ono novine za poduku i prosvjetljenje puka, kad su eno s kraja na kraj pune ocrnivanja, i huckanja; kad eno mjesto da nas potiču na ljubav i slogu, one nas mame na mržnju, zovu nas na osvetu, uče nas da ne častimo starije, od Boga i crkve nas odbijaju. Ne, takove novine ne podučavaju puk nego ga varaju, one ga ne prosvjetljuju nego zaliepljuju, one ga ne uzgajaju nego poživinčuju.

Mi nećemo reći, da nije kadgod i svećenik pogriješio, niti smo mi voljni da opravdamo ono što se nebi smjelo opravdati, ali ipak ne možemo a da ne osudimo pisanje Smodlake i njegove crne družbe, jer vidimo da njih ne vodi ljubav, da oni ne gledaju na istinu i pravicu, da njima nije na srcu korist i napredak puka, nego obiest, osveta i kesa. Kada se je Smodlaka ustao protiv sadiranju težaka sa strane demokratskih advokata? Kad je on osudio svoje drugove i prijatelje što za dvie rieči savjeta ili obrane uzeše siromašnom težaku po 5, 10, 20 i po 40 kruna plaće, a za nekoliko sati što bi došao u selo u kočiji ili na konju, po više stotina kruna nagrade? Ah, da osudio! A kako bi osudio, kad bi onda morao i protiv sebi prvome osudu izdati? Ta tko u njegovu kancelariju na godinu strpa po 50 i po 100 hiljada kruna, ako li ne siromašni težak, onaj isti kome se

on izkaziva za prijatelja i dobrog otca? Ajme ti ga se našem seljaku od takova otca i prijatelja, isto kao janjetu od vukove brige i prijateljstva!

Doktora Jozu ne vodi ljubav za istinom. On vam je tu skoro nigdi našao jedan tobožnji govor nikog arcibiskupa protiv svećenstvu, pa brže ti ga bolje štampao u svojoj „Pučkoj Slobodi“ na prvome mjestu pod naslovom: Rieči jednoga svetoga biskupa. Vidite! toga biskupa niti je Jozo čuo niti vidio, on ga pače mrzi kao svakog svećenika, ali pošto je mislio da je našao u njemu nešto sebi u prilog, odmah mu je taj „crnac“ postao pobožnim i svetim biskupom, samo da može zasliepiti svoje neiskusne čitaoce. Nego da je i zeru htjeo biti iskren, mogao je odmah zaključiti da je taj tobožnji govor skovan od protivnika i bezvjeraca, a kad bi ga zbilja i bio izrekao onaj nadbiskup, mogao je naš advokat zaključiti da nije za biskupsku stolicu nego za ludnicu, čovjek koji bi bio kadar reći ili napisati onakove očite neistine, goleme nepravde, prava bulaznenja kakova se nahode u onom govoru.

Splitski laži-prorok nije se osjetio da sam sebe hvata u stupicu i svoju nečistu namjeru očituje pred svim pametnim ljudima, iznoseći sa onakim veseljem i slašću onaj tobožnji govor. Ali dà, kad je doktoru Jozi napasti misnike, ostavi ga i razbor i duša, a njihovo mjesto uzme mržnja i osveta. Ali: u laži su kratke noge, i: svaka sila za vremena!

I Smodlakin meštar, zagrebački neoprani Pokret, bio prinio vaš radostan onaj govor. Kad se je kašnje dokazalo da je govor lažan i skovan od njihove braće u Českoj; nije mogao, valjalo je da to i sâm priznade. I zbilja u broju od 8 ov. mj. težkim srcem priznade da je govor bio izmišljen. A kako će onda opravdati svoje nepravedno i ne dosta pošteno postupanje? Čujte i smijite se demokratskoj mudrosti! Uhvatio se katoličkih novina i stao se rugati kako su pripostite mogle i povjerovati onome što je on pisao! Kao da nisu baš katoličke novine prve razkrinkale ne-ljudsku rabotu demokratskih advokata i povratile im laži i prevaru u grlo!

Eto kakav je Smodlaka i kako on ljubi mali puk.

A mi sad pitamo sve poštene i duševne čitaoce, da nam kažu je li častno da se takovi ljudi nameću za prosvjetitelje i vodje našega puka? Gdje ćemo doprieti ako bezdušne novine budu i dalje trovale naš narod i sisale mu krv starog poštenja i dje-dovske vjere?

Osvieščujmo narod.

Napredak dojednog naroda i njegova budućnost osniva se na prosvjeti. Prosvjetom se narodi osvieščuju, pa tko na polju prosvjete za narod radi, taj ga iz mrtvila budi i promiče njegovo osviešćenje.

Osviešćenje naroda putem prosvjete najprvi je uvjet njegove sreće. To je ugalin kamen, bez kog je uprav nemoguće išta trajna i smoždena sazidati. Tko bez ovoga radi, taj zgradu narodnoga dobra na piesku gradi, pa kad bujica kršna vremena tako podignutoj zgradi pješćani temelj odnese, treba da u taj mah i zgrada pada.

Ove naše rieči potvrđuje ciela poviest čovječanstva. Ona, ko učiteljca života kazuje nam: što je u prošlosti bilo, za da nam u budućnosti na vladanje služi. Uči nas ona, da su svi narodi jedino prosvjetom napredovali.

Prosvjetom se utire put k slobodi.

Veliki su plodovi prave prosvjete, ali je za svaki narod najveći i najglavniji dobitak: što prosvjeta k slobodi vodi. Za ovo nam ne treba puno dokaza, jer nas i prošli zemani i svakdanje izkustvo uvjerava, da su se narodi prosvjetom otresli robstva i sužanjstva a dočepali zlatne slobode.

Bez prosvjete nema osviešćenja; a čovjek koji nije sviestan, kažemo mu, da je neprosvietljen i zalupan. Ovaki ljudi nisu kadri ni pojmiti: koliko je blago sloboda. Za njom ne mogu hlepiti, jer je ne znadu cijeniti, a nitko ne može ljubiti ono, što ne poznaje.

Stoga i vidimo da su divlji narodi vazda-robovali i drugome služili: tako vam je i dandanas. Tko ima i tko zna, taj vlada, a tko nema i u neznanstvu čami, taj je vazda pokoran sluga. Čovjek je čovjeku vuk, kaže poslovica. I malo je tizim rečeno, jer se nigda najokrutnija zvier neće čovjeku namegnuti i za vrat mu stati, kako će to učiniti drugi čovjek, njegov brat.

Sve ovo biva, kad je čovjek od drugoga duševno i tjelesno nejači. Tko je jači — kaže naša stara — taj tabači. Prosvjetom dakle ne samo što se utire put slobodi nego i takodjer:

Prosvjetom narodi postaju jači.

Čovjek prosvietljen dobiva vanred jakost duha; moći njegove duše snaže se u to i na njegovu tjelesnu kripčinu puno upl. gdje

buduć mu daje poleta i snage srcu. Čovjek duševno jak, makar bio u tielu i slabić, često je sposoban za velika i zamašita poduzeća. Ta više smo puta slušali, a može bit i vidjeli, gdje kipom maleni ljudi poduzimlju junačka i slavna djela. A kako? Odakle im snaga za take stvari? Veoma lako; iznosi ih lavsko srce, koje crpi svoju snagu u jakosti duha.

Nasuprot gdje zdrav razum, svietla pamet i gvozdena volja ne vrše svoje moći, tu i najveće sile tiela brzo malaksaju i izdadu. Zato i velimo da nekomu fali srca, kad ne može da izvrši ono, što bi inače po svojoj snazi mogao lasno učiniti. Čovjeku dakle ne bi manjkalo srca, kad bi ga podupirale duševne moći.

Po svemu ovome jasno je, da se za napredak jednoga naroda hoće njegovo osvješćenje. Luda bi bila svaka nada, uzaludno svako očekivanje, kad se nebi ovim putem krčila narodna sreća.

Nego ovdje se nameću pitanja: čim ćemo osvješćivati naš hrvatski narod? Koja je prosvjeta našem narodu potrebna, za da ojača i do slobode dodje? Mi smo više no uvjereni, da je za osvješćenje i napredak hrvatskog naroda jedino potrebna:

Kršćanska prosvjeta.

Najveći i najslavniji ljudi, što ih je igda sviet poznavao, nikoše i od njihani bješe u sredini kršćanstva. U svakoj struci i nauci, u dojednom viteškom poduzeću susretamo, ima blizu dvie hiljade godina, sljedbenike Golgodskog mučenika.

Nisu svi ti ljudi bili kakve vanredne tjelesne snage; znademo pače, da je bilo u kipu i patuljaka, bilo je i slabih ženskica, koje su svojim junaštvom znale zadiviti i najbrkatije junake. Vruće srce, što no im je u grudima kucalo, osnaženo čustvima vjere, činilo je da nadnaravnom snagom prodiče svoje ime, te da im se uspomena od poroda do poroda s najvećim poštovanjem pronosi.

I naš hrvatski narod ima sjajam primjer kršćanske prosvjete u junačkim djelim svojih pradjedova. Kad se je za krst častni i slobodu zlatnu prot nekrstu borio, srce mu je i dušu grijala vatra kršćanske vjere, kojom prožet stajao je neustrašivo na braniku svoje domovine, pa ju je junački i obranio, nedopustivši da ju kruta sila i nepravda kvači.

Može bit da se onaka vremena nigda više povratiti neće; ali će nadoći drugi neprijatelji, što će svojim zatornim radom narodu hrvatskom zakrenuti vratom, ne bude li opreza i rada s naše strane. Sinove tmina, što preziru kršćansku svjetlost, valja sustavno suzbijati, eda nam ne otruju zdravu narodnu srčiku.

Svi dakle, koje dužnost zove, da za narod rade, neka su na tetiku i na oprezu; neka kršćanskom prosvjetom, bez koje nema napredka ni slobode, narodu hrvatskome otvaraju oči. Tako osvješćenje naroda donosi spas hrvatske domovine.

Šta je nova po svietu.

AUSTRIJA.

Zatvoreno je cesarevinsko vieće u Beču prije nego li je vlada želila. Htjela je ona, a i Niemci, da se glasuju neki zakoni o trgovačkim ugovorim sa balkanskim državam. Slovenski katolički zastupnici, pomoženi od dobrog diela Čeha, nisu dali da se ide narijed, dok vlada ne zajamči, da neće dopu-

stiti da Madžari na svoju korist odkupljuju kmetove u Bosni i tako se utvrde u našoj ponosnoj Bosni, koju bi oni na taj način u malo godina pomadžarili. Austrijska je vlada puno kriva u ovome poslu, i za to su htjela vriedna i odvažna naša braća Slovenci prisiliti je da popravi što je skrivila.

RUMUNJSKA.

Prošlih dana otišao je naš priestolonasljednik Franjo Ferdinand sa svojom gospođjom u pohode rumunjskom kralju. Dočekali su ga Rumunji baš svečano i srdačno. — Ovom su prigodom, kako pišu novine, Rumunski djaci pokušali spaliti madžarsku zastavu da očituju svoje ogorčenje za to, što bahati Madžari satiru i gnječe njihovu braću koja se nalaze u Ugarskoj.

RUSIJA I ENGLEZKA.

Ove se dvie države zblizuju i hoće da stupe u savez. Neće biti baš iz ljubavi, nego iz nevolje i za obranu svojih interesa. Jedna je stvar sigurna, a to je, da će, ko dobio ili izgubio, Englezka svakako imati koristi, ako bude koristi.

PERSIJA.

U Persiji buna. Odavna se dižu proti sadašnjemu šahu (vladaru), i hoće da im dade više slobode.

Ruski general Liakov i Kozaci tamo su da uzdrže mir i štite europejce, koji se u Persiji nalaze. Zadnjih je dana pobunjeni narod napao i zauzeo grad Teheran, u kome je stanovao Šah. Šah se je morao zakloniti i, kako se čuje, već se je odrekao priestolja — Vidi se ovo su godine preokreta muhamedanskih naroda. Poslie bune u Marohu, pak bune u Turskoj i svrgnuća carigradskog sultana Abdul Mameda, ovo je treći muhamedanski vladar zbačen u malo vremena.

INDIJE.

Indije su veliki južni dio Azije sa 300 milijuna stanovnika, koji svi spadaju pod Englezku. U tome brojnom narodu odavna vrije i kuha. Jaka stranka narodnjaka indijanca diže se proti englezkom gospodstvu, i ko zna što se može izleći, ako nezadovoljstvo i odpor zahvati te ogromne milijune urodjenika. Jaka stranka u Englezkoj hoće da se indijanci drže u neznanju i ovisnosti, jer vide kolika bi bila pogibelj za njih kad bi indijanci bili prosvjetljeni i ojačani.

Nezadovoljstvo urodjenika izbilo je osobito ovih dana, kad je neki mladi indijanc iz političke svrhe, ubio englezkog kolunela Williea — Slabo će biti svakoj vladi, kad dolazi k slabijem i potrebnijem narodu da se okoristi njegovim položajem, da izsisa njegovo prirodno bogastvo, a ne da ga vodi k pravoj kršćanskoj prosvjeti i da ga podigne na pravo ljudsko dostojanstvo.

Prekomjerno piće.

*Tko u vinu i piću uživa,
Pamet mu je vrlo nastranljiva;
Jer je vino poticalo bluda,
Pijan kavgu zameće posvuda*
(Priče 20. 1)

Riedko je koja mana, što med smrtnicima vlada, crnijim bojam u sv. Pismu orisana, kako je opisano pijanstvo. Umni Salamun u svojim knjigam, punim nebeske mudrosti, na više mjesta žigoše prekomjerno piće i označuje zlokobne posljedice toga grieha.

Nama nije namjera, da iznesemo sve ono, što je u svetim knjigam staroga i novoga zavjeta rečeno o ljudima, koji prekomjernim pićem sami sebe truju i ubijaju,

nego imajući pred sobom gore spomenute rieči iz Priča Salamanovih, želimo naše čitatece od te grdobe odvratiti.

Jao čovjeku, koji je navikao na ovu manu, a teško i narodima, u kojim je zarazna pijanstva postala svakdanjim kruhom. Takav čovjek duševno i tjelesno propada, a taj narod svoju sreću i budućnost proigrava.

Umjerenost u uživanju vina nije nikomu štetno; i to je Bog na našu službu stvorio. Sv. Pavao svjetuje učenika Timoteja: neka uzimlje vina radi slabosti svog želudca; ali mu peli, da ga malo pije, buduć je znao, da veliko piće šteto djeluje na ljudsko zdravlje.

Služit se dakle pristojno i do mjere vinom svakomu je prosto; ali u vinu i piću uživati, to jest: mjeru prilaziti, to je ono, što mudri Salamun oštro osudjiva. Takav čovjek nije pametan, jer ne vidi u tome svoju propast a vino mu digno i ono zdrava razuma, što mu ga je Bog dao.

Takav čovjek, veli na drugom mjestu isti Salamun, priličan je pilotu, koji u triemu izgubi timun. Brod bez kormila treba da naopako obrši; a tako i pijanac, koji je glavu vinom nalio, gubi pamet, te bez nje ne zna se vladati, već radi ko prava budala.

Najgore pak posljedice pijanstva jesu: bludnost i smutnja. I zbilja mnogi pijanac u triezno vrijeme stidi se svojih djela i rieči; to je očiti znak, da pri svjetlosti razuma nebi nigda učinio, što je u vinu uradio.

Dok glava čovjeku lozovom vatrom dimi, ne samo da nije kadar šta dobra učiniti, nego će i riečju i činom nagrajati na trista jada, što ga ponizuju i nište.

Žalosno iskustvo potvrđuje do slova rieči mudroga Kralja, pa nam je živo nastojati, da naš narod odvratimo od toga poroka, mećuć mu pred oči bruku i štetu, koju dočeka svaki pijanac; na ovome svietu, osim onoga što će ga zapasti na pravdi Boga velikoga.

Vriedja Boga, tko gnjavi uboga, a časti ga, tko se za njegovu brigu.

(Priče 14, 31).

Položaj ljudi na ovome svietu nije i ne može biti jednak. Kako god ima razlike u duševnim sposobnostima i kriepostima, buduć su neki više, a neki manje obdareni, tako isto vidimo ogromnu zazliku i u vremenitim stvarima.

Dok je svieta dakle i vieka, bit će med ljudima siromaha i bogataša. Nema te uredbe, kojom bi se svi ljudi na zemlji izjednačiti mogli, da izmedju njih ne bude više jačih i tanjih. Zaludu bi bilo zakone krojiti za taj posao; ljudi, što su se za to zagrijavali, ostadoše najzad razočarani, buduć se ne mogoše podičiti kakvim uspjehom.

Kad bi bilo moguće ljude izjednačiti, te svima pojednako dati, kako bulazne socijalisti i drugi božji odmetnici, bio bi sam Bog pokazao način i put, kojim bi se to dalo postići; ali ne, on toga nije učinio, ta je stvar u prilikam kakvi su ljudi i zemlja na kojoj stanujemo, nemoguća.

Nego, ko što i svim drugim ljudskim potrebam, Bog je i ovoj mudro providio. On je pokazao način: kako će ljudi uza svu nejednakost biti zadovoljni. Ko što dakle učenu naredjuje, da podučni neumjetna, tako bogatu peli: neka ne gnjavi uboga, jer je i prosjak

slika i prilika božja, pa tko njega kvači, taj vriedja istoga Boga.

Pomagati dakle siromahe, za nje se ljubezno zauzimati i brigati, eto najboljeg načina i puta, kojim se pomaže čovječanstvu. Bez ovog božjeg i evangjeoskog zakona ljudska naprezanja i odredbe, malo ili ništa neće vriediti.

To je dobro znao mudri i bogati Salamun. Pamet kojom ga Bog bješe obdario, on je uložio u dobro vladanje svog naroda, a i silno bogatsvo, što je primio iz ruku božjih, nije mu bilo na odmet, već je njim brisao siromaške suze.

Ovu je nauku kršćanstvo razširilo. Njegov utemeljitelj to je zborom i tvorom učio, a njegova crkva držala se kroz viekove vjerno i savjesno njegovih naputaka i zapoviedi.

Stoga svi pravi kršćani bit će samo onda Bogu ugodni i vjerni vršioći one uzvišene zapoviedi o ljubavi, kad se u svemu ovome budu držali zakona božjega.

Dok se dakle siromahu u njegovu neimanstvu preporučuje u sv. Pismu ustrpljenje i pouzdanje u Boga, naredjuje se istodobno bogatašu da ne pritiska već podupire ubogoga. A sve to istakao je najbolje mudri Salamun onim riečima, koje gore postavismo: „vriedja Boga, tko gnjavi uboga, časti ga, tko se za njegovu briga“.

Naši dopisi.

Za koga je vjeresijski zavod?

Primamo iz pokrajine:

Mnoge su naše novine udarile proti vjeresijskom zavodu u Zadru, a imade i za što. Ta eto nam Verdoljakov proces odkrio koprenu i podao krvavu sliku onoga što se je kadro na njemu dogoditi, a i neki već poznati slučajevi, pružiše nam o-davna još neugodniju sliku vanjskog rada i postupka ovog zavoda sa našim pukom po pokrajini.

Evo nam, izmedju mnogih, jednog samo dokaza za našu tužbu i ogorčenje.

U selu B. otac i sin pitali Kr. 1800. Poslie dugog zatezanja vjeresijski zavod osloni stvar na svog povjerenika. Povjerenik to prijavi traženicom i zapita im Kr. 100 (sto) za to što će izaći u procjenu na lice mjesta. Valja pak znati da mu je mjesto bilo u blizini od dva sata vožnje parobrodom, tako da je cieli posao mogao liepo obaviti u jedan dan i po. Nego nije ni to bilo sve: hoće se još dvama vještacima svakome po Kr. 6 i hranu, a za sastav vještačke procjene Kr. 40. Svega skupa zapalo ih Kr. 160. Ali što je opet najljepše, to je, da taj famozni povjerenik nije ni kućnog svog praga prešao, a ipak, osim za vještake koji su zbilja bili i svoju dužnost učinili, tražio je i za se svoju stotinn kruna? Za što? Kojim pravom i srcem?

Sad je ostalo na vjeresijskom zavodu da svoju učini. I zbiglja! uza sve molbe i preporuke tekarakom godine i po iza procjene primiše zanimani, ali ne kako su pitali Kr. 1800, nego samo Kr. 1600!

Evo mi iznešosmo ovu živu sliku iz jednog našeg primorskog sela. Sviet će viditi koliko muke i koliko troška pa i koliko vremena, treba da čovjek pretrpi dok mu dodje pomoć možda kad nije više na vrijeme.

Znamo, da neće biti svi na upravi krivi, osobito za ono što se po pokrajini dogadja,

ali neka otvore oči i pogledaju na dušu pri odabiranja povjerenika, inače nemamo li se mi prava pitati: za koga i čemu je vjeresijski zavod?

Sablazan u kinematografu Josipa Karamana.

Split.

Kako govor odaje unutarnost čovjeka, tako i izložena ploča nad kinematografom gosp. Josipa Karamana, koja bi se više pristojala za javnu kuću, kaziva što se unutra zbiva. A da se o tome baš osvjedočimo, podjosmo dne 7. tek. i na svoju velika žalost opazismo sablazan, koja se nebi smjela više na onakim mjestima opetovati. Pitamo političku vlast: što ona radi? Oci i majke i odgojitelji: što vi radite? Gdje je vaš prosvjed? Na žalost su većinom na predstavljanju sami gimnazijalci i ostala djeca i manja i veća obojega spola. Što se može nadati i što će biti od uzdanice naše, mladeži naše!!! Komad je izmedju ostalih bio: „hološ“ žena. Opisivati se ne može stvar. Sramota... Sonakovim komadimo uči se na prosto prostitucija... Prosvjedujemo u ime moralnosti i pozivljemo političku vlast, podsjećajući ju na § 516. kaz. zakon. — Utješljivo je bilo vidjeti, da se je odma preko prikazivanja udaljilo više prisutnika, medju kojima nekoliko mladića i jedan otac sa svojim djetetom.

Jedna obljetnica

Makarska, na dan slavenskih Apostola.

Nekidan na Petrovo, prošla je ravna godina, da je u Makarskoj bio samozvani vodja demokrata: Dr. Jozo Smodlaka. Zašto je pohodio naš grad sa svojim drugom: molim Tartaljom: to su još onda novine javile, a mi ćemo se danas na to povratiti i našoj javnosti iznieti uspjehe Smodlakina pohoda u ove naše primorske krajeve.

Još mnoge prije alijina dolaska u Makarsku, njegove su novine čucim pričale, da naše Primorje listom pristaje uz demokratsku sektu. Jeli pak Smodlaka znao: kako amo stvari stoje, mala nas je briga. Svako on je došao, vidio ama nije lovore pobjede brao, već se porušena brka kući povratio.

Dva su uzroka prinukovala Dr. Jozu da se do nas zaleti: tobožnje uredjenje stranke i izbori za dalmatinski sabor. Ovdje ćemo u kratko kazati: kakve je junačina bio sreće u jednoj i drugoj stvari.

Smodlaka je za svoje svrhe zgodno i lukavo omjerio sajam sv. Petra, kad je u Makarskoj sva sila svieta iz Primorja i iza brda. Mislio je Jozo: sve će to zgrnuti da novog proroka vidi; ama se je grdno prevario! osim rodbine, dočekala ga trinajstoricistaša, od kojih 8 činovnika, 3 Makarancu i 2 pučka učitelja. Judin broj pri dočeku utjerao je velikanu šušak u glava; on je već predviđjao svoj poraz, koji je bio očit pri skupštini u konobarskoj štionici. Tom zgodom morao je ostati veliki taj čovjek baš ko valja razočaran, a sutradan je naglo odmaglio, te ga više naše oči ne vidiše.

Je li Smodlaka ovdje uredio svoju stranku? Na ovaj upit najbolji nam je odgovor to da se dandanas amo u Primorju svaka poštena osoba stidi laži demokratskog imena. Vas njegov uspjeh bio je u osnutku demokratske štedionice, u kojoj se danas legu

miši, a novčana skrinja puna je prašine i paučine.

Nego kako je bilo pri izborima? ovo je točka, koja siguro i Smodlaku peče, budući je njegov šticeunik Werk dobio ciglih pet glasova!

Prošla je ciela godina, a našem aliji nije više na um palo, da se knama navrati Oparen kašu hladi!

Njegova je stranka u Primorju od pomanjkanja krvi izdahnula. Vječnaja pamjat!

S Rončin — slapa kod Rupa — Porušila se centrala.

Vodopad Krke na ovome mjestu nije velik - kakvih 8 do 12 metara. Jedan dio vode kupilo je društvo, što kopa ugljen na Velušiću i Siveriću, da njezinu silu upotrebi za razsvjetu i druge potrebe u rudokopu. Biti će godina dana da su započele radnje.

Podigli su naime jeduu veliku kuću kod vode na rupskoj strani. svu od cimenta i pieska, za strojeve i proizvodjanje elektrike. Od mosta pa do kuće (centrale) napravise isto od cimenta jedan tunel za dovesti vodu. Biti će u njemu oko 100 metara. Jedan dio je na zemlji, a drugi, što je bliži kući, stoji na stupovima a zraku — Radnja je već gotova, i nazad malo dana htjedoše pokušati kako će raditi strojevi. Pustiše vodu u tunel, ali hoćeš viditi nesrnce Kad nahrupila sila vode, stade se knča drmati i tresti te se i poruši. Šteta je velika. Srećom da nije nitko poginuo. Kad su vidili, koji su bili u kući i blizu, što se sprema, brzo se udaljise — imali su nekoliko vremena. Jedan je samo malu ozledu — Ko je kriv ovoj nesreći? Jesu li inžinjeri slabo računali, ili je što drugo po sriedi? Neki govore, da zidovi od cimenta nisu bili u redu, da se je miešalo puno piesko a malo cimenta. Putnik.

Viesti.

II. Sokolski slet „Hrvatske Krešimirove Župe“ koji se je obdržavao u prošlu nedjelju u Drnišu uspio je sjajno. Sudjelovale sva sokolska društva Šibenskog kotara, a bilo je odaslanstva od dvanaest kršnih sokola iz pitomih Kaštela pod vodstvom dičnog im starešine br. D. Katalinića. Preko objeda palo je nekoliko liepih govora, ali onaj našeg načelnika i župana Župe Dra. Krstelja svakog je zaniela. Po podne vježbe pomladka i sokola koli proste toli one na spravama uspjese divno. Zasluga ide u prvom redu za ovaj uspjeh vježba marnu braću N. Blaževića i V. Protegu. Ovaki sastanci naših sokolova nas vesele jer su od velike važnosti po narodnu stvar. Neka bude uvijek reda, i rada u Sokolskim društvima pa će nam svanut bolji dnevi. Živila sokolska misao! Živila Krešimirova Župa!

† Fra Dane Gjirlić. Na 17 tek. preminuo je u Šibenskom samostanu sv. Lovre mirni i dobri starac fra Dane Gjirlić. U mladim godinama bio je župnikom na Danilu, u Promini, na Unešiću, a zadnjih 20 godina sproveo je u Šibeniku, gdje je kao petnaest godišnji starešina samostana mnogo uradio za poljepšanje crkve i popravak samostana. Za njim plače osobito redovnička mladež, koju je žarko ljubio, žale ga brojni znanci i prijatelji u gradu i pokrajini. Pokoj vječni plemenitoj mu duši!

† Ante Inchiostri, poznati trgovac u Šibeniku, umro je u Beču na 17 tek. m.j., gdje

je pred nekoliko dana pošao, da traži lieka svojoj boljetici. Ovih će se dana dovesti mrtvo tielo pokojnika, da bude pokopano u rodnome mjestu. Pokoj mu vječni!

Iz Crnice (kod Šibenika): U tvornici karbura sada ljeti ne radi ni trećina pećiju. Ali je nami, koji smo unutra, isto vruće i teško. Vruće iz vanka, vruće unutra. Jadan li će biti i naš život! Tekar do koju ćemo godinu oćutiti kakva nam je škoda za zdravlje i za oči stati u ovom strašnom plamenu i sjaju. Talijanci, kojih medju nami ima dosta, ne rade ove teške a slabo plaćene radnje, kao što mi. Za njih su lakše radnje i više nadnice. Oni nam se sami čude i kažu, da nebi oni ni za 15 kruna radili ono što mi činimo za 3. Jest plaća kukavna, a trud i posljedice strašne, ali što ćemo? Kome ćemo se uteći? — **Jedan Radnik.**

S Miljevaca: U nas ljetina, Bogu hvala, kao što odavna nije. Kiše često zalivale, pa sve ide u redu, ako nas kakva nenadnja ne zadesi. Bit će rek bi i vina dosta, ali koja korist, kad nema ko će ga kupiti. Imamo još i lanjskog vina u selu, koje niti možemo prodati niti darovati. Jedna nas ostavi, a druge nas dvie zakvače. A nije se ni čuditi. Kakvi smo, dobro nam Bog i daje.

Iz Vrlike. Liečnici i putnici koji su kušali našu vodu, hvale je i uznose njezina ljekovita svojstva. Da je u drugom kraju i narodu, za nje bi znali i raznjeli joj slavu i ime. Čudimo se barem našim ljudima što idju u daleka mjesta i ostavljaju toliki novac tuđinu, kad imadu u svojoj kući liek bolji i cjeniji.

Vrućina. Do polovice srpnja mi nismo znali da je počelo ljeto. Česte kiše, koje se odavna ne pamte u ovo doba, razhladjivale su zrak, a bijahu i vrlo blagodatne za voće i zeliju. Tekar zadnjih pet šest dana ripekla nebeska glavnja, i opaža se da smo u ilinštaku. Ljeto, ako i kašnje, učiniti će ipak svoju.

Proširena bolnica. U šibenskoj pokrajinskoj bolnici imadu tri kuće za umobolne. Sve su tri, velika i dvie male, produgljene. I ovih dana je radnja iz vanka gotova. Preporučamo upravi da pohiti nek i iznutra budu kuće što prvo uređene, jer je od toga prieka i velika potreba. Kolike obitelji po pokrajini trpe sa umobolnim i čekaju da se otvori mjesto! Za sve se je dobro brinuti, ali ovoj se je potrebi imalo davno već doskočiti.

Važno za Kotor. Dne 3. srpnja u 1 sat po podne kreće posebni barobrod iz Kotora u Dubrovnik za euharistički sastanak. Učesnici se voze iz Kotora do Dubrovnika za 2 K, ako se uplate kod Don Ante Glumca u Spljetu.

Natječaj. Primamo: Pošto je jedan gospodin darovao podpisanome 230 K u svrhu, da se porazdieli med one učesnike euharističkog sastanka, koji putuju posebnim parobrodom, otvara se natječaj za vozne karte: iz Zadra u Kotor i Dubrovnik i natrag u Zadar; iz Spljeta u Kotor i Dubrovnik i natrag u Spljet; iz Hvara u Kotor i Dubrovnik i natrag u Hvar; iz Korčule u Kotor i Dubrovnik i natrag u Korčulu i to za Zadar pet mjesta u parobrodu uz cienu za 21 K, — iz Spljeta deset mjesta po 15 K i 50 fil. svako, — iz Hvara pet mjesta po 11 K i 20 fil. svako mjesto, — iz Korčule pet mjesta po 9 K i 50 fil. svako. — Prijave prima

Don Ante Glumac, urednik, Spjet od 15. do 25. o. mj. Posebni odbor sudi, da li će se uvažiti siromašne okolnosti natjecatelja. Ko dakle kani u Dubrovnik na euh. sastanak, neka se požuri. Već se je veliki broj prijavio, ali treba još naći da ih bude, da svi javno zasvjedočimo svoju vjeru. Priredjivački odbor.

Svega po malo.

Mahomet V. i Pio X.

Običaj je da novi vladar, kad stupi na prijestolje, pošalje k raznim dvorim posebne poslanike da navieste promjenu na prijestolju. Mahomet V., koji je nazad malo mjeseci zasjeo ra mjesto svrgnutog sultana Abdul Hamida, pokazao je osobitu naklonost sv. ocu Papi što mu je upravio pismo svojom rukom napisano i to po osobitim za to odredjenim odaslanicim Galib pašom i Emin begom. Ovi su prispjeli u Rim i na 5 srpnja bijahu svečano primljeni od svetoga oca. Odaslanici su se tri puta na tursku poklonili Papi, i Galib paša predade mu sultanovo pismo upravivši mu kratki pozdrav u francuskom jeziku. Hvali paša u svom govoru vjernost i odanost katoličkih sultanovih podanika, kojima je Pijo X. duhovni glavlar i učitelj i zaželi mu dug i čestit život. Sveti otac odgovori odaslanicim i pozva ih kašnje na samu da se porazgovore. Ovo je odaslanstvo znamenito, jer biti će preko 50 godina da nije sultan na ovako svečani način poslao Papi posebne viestnike. Govorise da bi nova vlada u Carigradu htjela da sâm Papa priuzme zaštitu katolika u Turskoj, a ne Francuzka, kako je do sada bilo.

Liep izgled jednog protestanta i slobodnjaka.

O Taftu, novom predsjedniku sjevernih američkih država, čitamo evo ovo: Nazad nekoliko dana bi pozvan na zabavu u njeko kazalište. Dakako, on kao uljudan čovjek, rado se odazove pozivu i dodje. Ali, kad za vrijeme zabave jedna besramna djevojčurina započela nečedno plesati, on, ni te ni ove nego klobuk u ruku pa preko vrata. Kad drugi vidjeli, da ode njihov vladar i oni se

razidjoše a besramno kazalište ostade prazno. Evo ovako učini taj protestanat i visoki gospodin. A mi? — Kod nas se na žalost, i ako, se brojimo katolicim, svega i svašta po kazalištima prikaziva. Pa tko se je našao te kao pravim kršćanin i pošten čovjek iztupio iz kazališta ili ako ne to, a to barem svojom vanjštinom pokazao, da mu se takove gadnosti nedopadaju? Kad je vlast, kojoj je dužnost štiti javno čudoredje, takve gnjusobe zapriečila? Neka znadu vlasti, na kolikoj je visini čudoredje jedne države, na tolikoj je i država, njezina vlast i gospodstvo. Propast čudoredja, propasti je države. Nek nas usviešti sudbina Grka i Rimljana: Dok su ti narodi živjeli, kako poštenje i obraz zahtjeva, nitko se s njima ne mogao usporediti na bojnom ni na književnom polju. Njihov je mal ne bio vas sviet. Ali, netom upadoše u blato nečudoredja, — čemu su najviše bila uzrok nečedna prikazivanja u kazalištima — zadje im zviezda sreće: za kratko propadoše — Na posao dakle, dokje na vrijeme. Kaja. ćemo se, ali će biti kasno. Ne kaže se uzalud: Poslie boja kopljem u ledinu.

Pošalice.

Zapamtimo ovu:

„Koji je najljepši ures glave, gospodjo?“
— Pamet.

Dobar branitelj.

Sudac: Priznaješ li se, dakle, krivcem?

Lupež: Ne priznajem, gospodine sudče. Govor mog advokata i mene je zblijav uvjerio da nisam kriv!

Malašan, ali mudro odgovorio.

Učitelj: Jozica, dobiti ćeš jabuku, kaži mi gdje je Gospodin Bog?

Jozica (poslie nego se časak promislo): Gospodine učilelju, ja ću Vama dati dvie, kažite mi Vi, gdje nije Gospodin Bog.

„Hrvatska Tiskara“ (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik

Zahtjevajte cienik!

LOZE

Maraština, Trbljan, Pulježanac, Pošip,
Plavina, Babić i Ninćuša

navrnute

na Rupestris Monticola, Aramon ×
Rupestris-Ganzin br. 1 i Riparija × Ber-
landieri-Teleki

prodava buduće jeseni

KRSTO PEČENKO

Komen — Goriško.

2-5

Zahtjevajte cienik!

Zahtjevajte cienik!

Zahtjevajte cienik!